

ד' א ב ג ד מ' פ"ח
מהלכות לולב הל' ה
סמג עשין מד טור ש"ע
או"ח סי' תרמו סעי' ג:
ל"ה ה טו"ש"ע או"ח סי'
תרכ"א סעיף א:
פ"ו ו מ"י פ"ח מהל' לולב
הל' א סמג עשין מד
טו"ש"ע או"ח סי' תרמט
סעיף א:
פ"ו ז מ"י שם סמג שם
טו"ש"ע או"ח סי' תרמו
סעיף ג:
ל"ה ח מ"י שם סמג שם
טו"ש"ע או"ח סי'
תרמט סעיף ג:
ל"ה ט מ"י שם הלכה ו סמג
שם טור ש"ע או"ח סי'
תרמו סעי' ג:

רבינו חננאל

כשר ואי כרבנן מאי מצוה
לעולם כרבנן ומצוה
משום זה אלי ואנוהו:
פיסקא או שהיו ענביו.
פי' פירותיו מרובות מעליו
פסול ואוקימנא בענביו
שחורות או אדומות אבל
אם היו ירוקות מינא
דהדס אינון וכשר. אם
מיטעין לאלו הענבים
כשר דמעטינהו אימת אי
מיקמי דלוגרדיה פשיטא
אלא בתר דאגדיה ש"מ
דיחוי מעיקרא אינו דיחוי
לעולם בתר דאגדיה
ולולב אין צריך אגד ואגד
מערב יו"ט הזמנה היא
והזמנה לאו מילתא היא:
פי"ט אין ממעטין
[ביו"ט]. הא עבר
ומיעטין כשר ואוקימנ'
בדאשחור אלו הענבים
מעיו"ט וש"מ דיחוי
מעיקרא לא היו דיחוי ולא
מוקימין לה בדאשחור
ביו"ט ונראה ונדחה חזרה
ונראה לא א' מיבעיא לן:
ת"ר אין ממעטין
ביו"ט משום ר' אליעזר
ב"ר שמעון אמרו ממעטין
כגון שמלקטין לאכילה
ומשום הכי לא אמרין
מתקן מנא הוא וסבר ליה
כאבוה דאמר דבר שאין
מתכוין מותר והוא דאית
ליה הושענא אחרייתו ואי
לא אמרין איערומי קא
מערין: תנא הותר
אוגדו ביו"ט אוגדו
כמוי אגודה של ירק.
פי' שורב ב' קצות של
הוצא ונוצען בהושענא
עצמה כדי שלא יתפרדו
וכן דרך אוגדי ירק ואמאי
לא עניב ליה עניבה שהיא
חצי קשר משום דהאי
תנא סבר ליה כוותיה דר'
יהודה בחדא דעניבה
קשירה היא ובלולב צריך
אגד פליג עליה: מתני'
ערבה גזולה ויבישה
פסולה כו'. ת"ר ערבי
נחל אין לי אלא ערבי נחל
של בעל ושל הרים מנין
ת"ל ערבי מכל מקום:
אבא

חשק שלמה על ר"ח
(ה) נראה דל"ל לא חפשו
ומצוה לן.

שנים ושלשה מקומות נמי מתחזי כמנומר ופסול. אית ספרים
דגרסי אדרבה כדלשכתן לקמן^(ט) גבי עלתה חזוית ולפי
אותה גירסא קשה^(י) דכי מסיק אלא אי איתמר הכי איתמר הוה
מנאי לאסוקי איכא אס מעטו כשר לא שנו אלא במקום אחד
לאותו מיעוט ענבים הנשארם הוה
צמקום אחד דכי האי גוונא מסיק
לקמן גבי חזוית אכל אי לא גרסינן
אדרבה ניחא דמשמע ליה הסברה
שהכל שוה לענין ענבים אע"פ
שתלוקין לענין חזוית:

לעולם בתר דאגדן וקסבר אגד
הזמנה בעלמא הוא. זו
גירסת הקונטרס ואית ספרים דגרסי
וקסבר לולב אין צריך אגד ואת"ל צריך
אגד הזמנה בעלמא הוא ולא יתכן כלל
דאי צריך אגד א"כ מיפסיל משום
תעשה ולא מן העשוי אי ילפינן לולב
מסוכה כדלמרינן לעיל (דף י"א):

תפשוט מינה דחוי מעיקרא
לא הוה דחוי. לענין
מלות דוקא כדפירש' לעיל^(י) ובעיל
דנקטס נמי לא איפשיטא כדפיר'
נמי לעיל: **מודה** ר"ש בפסיק
רישיה וזא ימות. עיקר מילתייהו פ' ר'
אליעזר דמילה (שבת קלג.) גבי צטר (ה)
אע"ג שיש שם צהרת יקוץ ואת"ל
צסוף פרק ספק אכל (כריתות דף כ:
וסי) גבי חומה גחלים צצנת והוצערו
מאליהן אמר דמאן דמחייב צצר לה
כרבי יהודה צצר שאין מתכוין ומאן
דפטור כר"ש ועל כרחיך פסיק רישיה
הוא מדמחייב כרבי יהודה דצמילתא
ללא פסיק רישיה ליכא אלא איסורא
בעלמא ואת"ל כר"ש אמאי פטור וי"ל
דאין מתכוין דהתם היינו דאין חושש
צצנתהם לכך פטור לר"ש משום
דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה כמו
חופר גומא ואין צריך אלא לעפרה
דפטור לר' שמעון^(י) אע"פ דפסיק רישיה
הוא וכן הנה תלזון והפוטעו צטילהי
כלל גדול (שבת דף עה.) וכן הא דמשני
הכא דאית ליה הושענא יתירא היינו
משום דאזו הוי מלאכה שאינה צריכה
לגופה ואע"ג דלפילו לר"ש פטור אכל
אסור הכא שרי משום מלואה וצפ"ק
דכתובות (דף ו. ו. סי) גבי מסוכריא
דנוייתא הארכנו וצקונטרס פירש
כאן דכי אית ליה הושענא אחרייתו
אין כאן תיקון כלי^(י):

ואחת

אלא ערבי נחל של בעל ושל הרים מניין ת"ל ערבי מכל מקום

אבא

תמות כמתכוין חשיב ליה וכי אמרין דבר שאין מתכוין מותר כגון גורר אדם מטה כסא וספסל וצנצנ שלא
יתכוין לעשות חריץ^(י) ואע"ג דאיכא למיחש עצד חריץ כיון דלא מתכוין להכי ואפשר לגרירה צנצנ חריץ נמי חריץ דהוי מלאכה
גמורה לא מיחייב אכל היכא דודאי עצד מודי: לא צריכא דאית ליה הושענא אחרייתו. ולא צריך להאי הלכך אין כאן תיקון כלי דלא
צריכא ליה לאכשורה ולא דמי השתא לפסיק רישיה דהתם איכא נטילת נשמה ממה נפשך והכא ליכא תיקון כלי אכל אי לא הוי אחרייתו
משוי ליה מנא דהא צריך להכי ואע"ג דלא מתכוין להכי אסור דהוי פסיק רישיה ולא ימות: הותר אגדו. של לולב ציו"ט אוגדו
צרכייה בעלמא יכרוך האגד סביב ויתחזב ראשו צתוך הכרך כמו שאוגדין אגודת ירק ולא יקשור שני הראשים כאחד כשאר קשרים
דקשר של קיימא מאצות מלאכות הוא וזה של קיימא הוא שאינו חושש להמירו עולמית: ואמאי. דחקת ליה צבי האי גוונא: דליעניבה
מיענב. והכי מקיים טפי ואיסור מלאכה ליכא דעניבה לאו קשירה: ר' יהודה היא בוי. במסכת שבת (דף קי.) דתניא חבל דלי שנפסק
אין קושרו אלא עונשו ר' יהודה אומר כורך עליו פונדא או פסקיא וצנצנ שלא יענבנו: אי ר' יהודה קשר מעליא בעי. כדתינא לעיל^(י)
שאינו אגוד פסול דגמר מאגודת אזור והאי לאו אגוד הוא: האי תנא סבר ליה בוויתיה בחדא. דעניבה קשירה היא לענין שבת: ופליג
עליה. צנצנ דאין צריך אגד. שמעינן מהכא דבעינן צנצנ קשר גמור שיקשור שני ראשי האגד והאוגדן כאגודה של ירק לאו אגד הוא
ואפילו רצין דפליגי עליה דר' יהודה ואמרי לולב שאינו אגוד כשר מודו דמנחה לאוגדו כדתינא לעיל משום זה אלי ואנוהו ואוקימנא
כרבנן: **מתני'** ערבה גזולה ויבישה פסולה. ללולב^(י) דלכס אכולהו קאי: של אשורה ושל עיר הנדחת פסולה. דכיון דלשריפה קאי
כתותי מיכתת שיעוריה: צפצפה. מין ערבה ועלה שלה עגול כדלמרינן לקמן ופסיל לה מקרא: במושה. פלרי"א: ושל בעל. גדילה
צדה של על הנחל וצמחא יליף דכשרה: בעל. קרקע שאינה צריכה להשקות דסגי ליה צמטר השמים כדלמרינן צמטקין צית השלחין
(מ"ק ד' ג) צעל ליטנא דמייחצותא כמו כי יצעל צחור צתולה (שעה ס) ומתרגמינן ארי כמה דמתייחצ עלם עם צתולתא. והאי דפליג
להו צמתני' צד' צבי ותני לולב צאפי נפשיה וכן ערבה וכן אחריו ולא עירצ ותני להו משום דיש צנל אחד מה
שאין צמטקו דאילו ציני הר הצרול לא שייך אלא צנצנ וענבו מרובין מעליו לא שייך אלא צהדס ונפשה לא שייכא אלא צערבה וערלה
ותרומה לא שייכא אלא צאתרוג הלכך אינטריכו ארבע צבי: **גמ'** ערבי נחל הגדילות על הנחל. נחלי מים מנחה צו ומיהו של צעל
כשרה כדלקמן כדכתיב ערבי לשון רבים: משוך. ולא עגול פרט לצפצפה: ושל הרים. ערבה של הרים ולא צפצפה^(י): ערבי מים. לשון רבים:
אבא

מנומר ופסול. ללאו הדר הוא שהרי הענבים שחורות והעלן ירוקין.
מנומר טו"ש צנצנ: אלא שהענבים^(י) שחורות. שכבר התמילו
לייבש ומשמירין ומתחלתן ירוקין הם: מיני דהדס ניהו. שמרתייהן
שוה לו ואינו נראה מנומר: אדומות בשחורות דמיון. ללאו מין
ירוק הוא וזהו שמריתן ולכשייבשו

משום דחוי יש כאן שהרי לא קרא שם
מנחה עליה צמחוי: אלא בתר דאגדיה.
ואשמעינן האי תנא דלולב מסוכה לא
ילפינן למיפסליה משום מן העשוי
צפסול מיהו משום דחוי הוה לן
למיפסליה שהרי נקרא עליו שם
הושענא פסולה צצנת אגידתו
ומדמכשר ליה ש"מ דחוי מעיקרא לאו
דחוי הוא ונפשוט מינה פלגא דליעניא
לן יש דחוי אכל מלות או אין דחוי
נפשוט מהכא דחוי מעיקרא לא אמרין
צה דחוי דחוי ולא הוי דחוי אלא כ
נראה ציו"ט ואח"כ נדחה. כל שנדחה
קודם ציו"ט קרי דחוי מעיקרא: הכי
גרסינן לעולם בתר דאגדיה וקא סבר
אגד הזמנה בעלמא הוא. אין אגודתו
קריאת שם להיות חל עליו שם לולב
פסול לדמות והלכך אפילו דחוי מעיקרא
אין כאן עד שיקדש עליו היום ועודנו
צפסולו דכיון דמטא זמן מנחה ולא חזי
ליה מיקרי דחוי אכל מקמי הכי לאו
דחוי הוא: הא מעטינהו ביו"ט כשר.
ואע"ג דנאגד כשר דהא ציו"ט לא
אגיד ליה: ודאשחור ענבים אימת. דאילו
ירקות^(י) לא פסלי: דחוי מעיקרא הוא.
דהא מטא זמן מנחה ולא חזי והוה ליה
דחוי מעיקרא: אלא דאשחור ביו"ט.
והרי נראה ציו"ט ונדחה כשהשחירו:
ש"מ בוי. צמתיה: תפשוט מיניה בוי.
דודאי דחוי מעיקרא עדיף מנראה
ונדחה דמה שלא נראה למנחה מעולם
עד עכשיו השתא הוא דמיתחזי והוי
כקרבן שהוקדש עכשיו ומתחלתו
מחוסר זמן היה^(י) אכל נראה למנחה
ונדחה ממנה הוה ליה דחוי: מתקן
מנא. שהיה פסול ומכשירו: שלקטין.
לענבים הללו מן ההדס על מנת
לאוכלן ואינו מתכוין להכשירו: והא
מודי ר"ש בפסיק רישיה וזא ימות.
צאומר אחרוך ראש צמחה זו צצנת
ואינו רונה שתמות דכיון דל"א שלא

אבא

תמות כמתכוין חשיב ליה וכי אמרין דבר שאין מתכוין מותר כגון גורר אדם מטה כסא וספסל וצנצנ שלא
יתכוין לעשות חריץ^(י) ואע"ג דאיכא למיחש עצד חריץ כיון דלא מתכוין להכי ואפשר לגרירה צנצנ חריץ נמי חריץ דהוי מלאכה
גמורה לא מיחייב אכל היכא דודאי עצד מודי: לא צריכא דאית ליה הושענא אחרייתו. ולא צריך להאי הלכך אין כאן תיקון כלי דלא
צריכא ליה לאכשורה ולא דמי השתא לפסיק רישיה דהתם איכא נטילת נשמה ממה נפשך והכא ליכא תיקון כלי אכל אי לא הוי אחרייתו
משוי ליה מנא דהא צריך להכי ואע"ג דלא מתכוין להכי אסור דהוי פסיק רישיה ולא ימות: הותר אגדו. של לולב ציו"ט אוגדו
צרכייה בעלמא יכרוך האגד סביב ויתחזב ראשו צתוך הכרך כמו שאוגדין אגודת ירק ולא יקשור שני הראשים כאחד כשאר קשרים
דקשר של קיימא מאצות מלאכות הוא וזה של קיימא הוא שאינו חושש להמירו עולמית: ואמאי. דחקת ליה צבי האי גוונא: דליעניבה
מיענב. והכי מקיים טפי ואיסור מלאכה ליכא דעניבה לאו קשירה: ר' יהודה היא בוי. במסכת שבת (דף קי.) דתניא חבל דלי שנפסק
אין קושרו אלא עונשו ר' יהודה אומר כורך עליו פונדא או פסקיא וצנצנ שלא יענבנו: אי ר' יהודה קשר מעליא בעי. כדתינא לעיל^(י)
שאינו אגוד פסול דגמר מאגודת אזור והאי לאו אגוד הוא: האי תנא סבר ליה בוויתיה בחדא. דעניבה קשירה היא לענין שבת: ופליג
עליה. צנצנ דאין צריך אגד. שמעינן מהכא דבעינן צנצנ קשר גמור שיקשור שני ראשי האגד והאוגדן כאגודה של ירק לאו אגד הוא
ואפילו רצין דפליגי עליה דר' יהודה ואמרי לולב שאינו אגוד כשר מודו דמנחה לאוגדו כדתינא לעיל משום זה אלי ואנוהו ואוקימנא
כרבנן: **מתני'** ערבה גזולה ויבישה פסולה. ללולב^(י) דלכס אכולהו קאי: של אשורה ושל עיר הנדחת פסולה. דכיון דלשריפה קאי
כתותי מיכתת שיעוריה: צפצפה. מין ערבה ועלה שלה עגול כדלמרינן לקמן ופסיל לה מקרא: במושה. פלרי"א: ושל בעל. גדילה
צדה של על הנחל וצמחא יליף דכשרה: בעל. קרקע שאינה צריכה להשקות דסגי ליה צמטר השמים כדלמרינן צמטקין צית השלחין
(מ"ק ד' ג) צעל ליטנא דמייחצותא כמו כי יצעל צחור צתולה (שעה ס) ומתרגמינן ארי כמה דמתייחצ עלם עם צתולתא. והאי דפליג
להו צמתני' צד' צבי ותני לולב צאפי נפשיה וכן ערבה וכן אחריו ולא עירצ ותני להו משום דיש צנל אחד מה
שאין צמטקו דאילו ציני הר הצרול לא שייך אלא צנצנ וענבו מרובין מעליו לא שייך אלא צהדס ונפשה לא שייכא אלא צערבה וערלה
ותרומה לא שייכא אלא צאתרוג הלכך אינטריכו ארבע צבי: **גמ'** ערבי נחל הגדילות על הנחל. נחלי מים מנחה צו ומיהו של צעל
כשרה כדלקמן כדכתיב ערבי לשון רבים: משוך. ולא עגול פרט לצפצפה: ושל הרים. ערבה של הרים ולא צפצפה^(י): ערבי מים. לשון רבים:
אבא

מנומר ופסול. ללאו הדר הוא שהרי הענבים שחורות והעלן ירוקין.
מנומר טו"ש צנצנ: אלא שהענבים^(י) שחורות. שכבר התמילו
לייבש ומשמירין ומתחלתן ירוקין הם: מיני דהדס ניהו. שמרתייהן
שוה לו ואינו נראה מנומר: אדומות בשחורות דמיון. ללאו מין
ירוק הוא וזהו שמריתן ולכשייבשו

משום דחוי יש כאן שהרי לא קרא שם
מנחה עליה צמחוי: אלא בתר דאגדיה.
ואשמעינן האי תנא דלולב מסוכה לא
ילפינן למיפסליה משום מן העשוי
צפסול מיהו משום דחוי הוה לן
למיפסליה שהרי נקרא עליו שם
הושענא פסולה צצנת אגידתו
ומדמכשר ליה ש"מ דחוי מעיקרא לאו
דחוי הוא ונפשוט מינה פלגא דליעניא
לן יש דחוי אכל מלות או אין דחוי
נפשוט מהכא דחוי מעיקרא לא אמרין
צה דחוי דחוי ולא הוי דחוי אלא כ
נראה ציו"ט ואח"כ נדחה. כל שנדחה
קודם ציו"ט קרי דחוי מעיקרא: הכי
גרסינן לעולם בתר דאגדיה וקא סבר
אגד הזמנה בעלמא הוא. אין אגודתו
קריאת שם להיות חל עליו שם לולב
פסול לדמות והלכך אפילו דחוי מעיקרא
אין כאן עד שיקדש עליו היום ועודנו
צפסולו דכיון דמטא זמן מנחה ולא חזי
ליה מיקרי דחוי אכל מקמי הכי לאו
דחוי הוא: הא מעטינהו ביו"ט כשר.
ואע"ג דנאגד כשר דהא ציו"ט לא
אגיד ליה: ודאשחור ענבים אימת. דאילו
ירקות^(י) לא פסלי: דחוי מעיקרא הוא.
דהא מטא זמן מנחה ולא חזי והוה ליה
דחוי מעיקרא: אלא דאשחור ביו"ט.
והרי נראה ציו"ט ונדחה כשהשחירו:
ש"מ בוי. צמתיה: תפשוט מיניה בוי.
דודאי דחוי מעיקרא עדיף מנראה
ונדחה דמה שלא נראה למנחה מעולם
עד עכשיו השתא הוא דמיתחזי והוי
כקרבן שהוקדש עכשיו ומתחלתו
מחוסר זמן היה^(י) אכל נראה למנחה
ונדחה ממנה הוה ליה דחוי: מתקן
מנא. שהיה פסול ומכשירו: שלקטין.
לענבים הללו מן ההדס על מנת
לאוכלן ואינו מתכוין להכשירו: והא
מודי ר"ש בפסיק רישיה וזא ימות.
צאומר אחרוך ראש צמחה זו צצנת
ואינו רונה שתמות דכיון דל"א שלא

אבא

תמות כמתכוין חשיב ליה וכי אמרין דבר שאין מתכוין מותר כגון גורר אדם מטה כסא וספסל וצנצנ שלא
יתכוין לעשות חריץ^(י) ואע"ג דאיכא למיחש עצד חריץ כיון דלא מתכוין להכי ואפשר לגרירה צנצנ חריץ נמי חריץ דהוי מלאכה
גמורה לא מיחייב אכל היכא דודאי עצד מודי: לא צריכא דאית ליה הושענא אחרייתו. ולא צריך להאי הלכך אין כאן תיקון כלי דלא
צריכא ליה לאכשורה ולא דמי השתא לפסיק רישיה דהתם איכא נטילת נשמה ממה נפשך והכא ליכא תיקון כלי אכל אי לא הוי אחרייתו
משוי ליה מנא דהא צריך להכי ואע"ג דלא מתכוין להכי אסור דהוי פסיק רישיה ולא ימות: הותר אגדו. של לולב ציו"ט אוגדו
צרכייה בעלמא יכרוך האגד סביב ויתחזב ראשו צתוך הכרך כמו שאוגדין אגודת ירק ולא יקשור שני הראשים כאחד כשאר קשרים
דקשר של קיימא מאצות מלאכות הוא וזה של קיימא הוא שאינו חושש להמירו עולמית: ואמאי. דחקת ליה צבי האי גוונא: דליעניבה
מיענב. והכי מקיים טפי ואיסור מלאכה ליכא דעניבה לאו קשירה: ר' יהודה היא בוי. במסכת שבת (דף קי.) דתניא חבל דלי שנפסק
אין קושרו אלא עונשו ר' יהודה אומר כורך עליו פונדא או פסקיא וצנצנ שלא יענבנו: אי ר' יהודה קשר מעליא בעי. כדתינא לעיל^(י)
שאינו אגוד פסול דגמר מאגודת אזור והאי לאו אגוד הוא: האי תנא סבר ליה בוויתיה בחדא. דעניבה קשירה היא לענין שבת: ופליג
עליה. צנצנ דאין צריך אגד. שמעינן מהכא דבעינן צנצנ קשר גמור שיקשור שני ראשי האגד והאוגדן כאגודה של ירק לאו אגד הוא
ואפילו רצין דפליגי עליה דר' יהודה ואמרי לולב שאינו אגוד כשר מודו דמנחה לאוגדו כדתינא לעיל משום זה אלי ואנוהו ואוקימנא
כרבנן: **מתני'** ערבה גזולה ויבישה פסולה. ללולב^(י) דלכס אכולהו קאי: של אשורה ושל עיר הנדחת פסולה. דכיון דלשריפה קאי
כתותי מיכתת שיעוריה: צפצפה. מין ערבה ועלה שלה עגול כדלמרינן לקמן ופסיל לה מקרא: במושה. פלרי"א: ושל בעל. גדילה
צדה של על הנחל וצמחא יליף דכשרה: בעל. קרקע שאינה צריכה להשקות דסגי ליה צמטר השמים כדלמרינן צמטקין צית השלחין
(מ"ק ד' ג) צעל ליטנא דמייחצותא כמו כי יצעל צחור צתולה (שעה ס) ומתרגמינן ארי כמה דמתייחצ עלם עם צתולתא. והאי דפליג
להו צמתני' צד' צבי ותני לולב צאפי נפשיה וכן ערבה וכן אחריו ולא עירצ ותני להו משום דיש צנל אחד מה
שאין צמטקו דאילו ציני הר הצרול לא שייך אלא צנצנ וענבו מרובין מעליו לא שייך אלא צהדס ונפשה לא שייכא אלא צערבה וערלה
ותרומה לא שייכא אלא צאתרוג הלכך אינטריכו ארבע צבי: **גמ'** ערבי נחל הגדילות על הנחל. נחלי מים מנחה צו ומיהו של צעל
כשרה כדלקמן כדכתיב ערבי לשון רבים: משוך. ולא עגול פרט לצפצפה: ושל הרים. ערבה של הרים ולא צפצפה^(י): ערבי מים. לשון רבים:
אבא

(א) לקמן לה: (ב) חולין
מו: (ג) מה כ. (ד) שבת עה.
ק. קי"א: קח. קכ: קלג.
קמג: [צ"ל לוי] כחצות ו.
צמרות כה. (ד) שבת
קיג: עירובין לו. קכ: (ה)
(ה) יומא סד. (ו) ביצה
כג. (ז) לעיל עמוד א,
(ח) לה: (ט) עיין תוס'
ב"ב קעה. ד"ה אלא אי
איתמר, (י) ע"א ד"ה
נקטם, (כ) שבת דף עג:
(עיי"ש), (ל) [וע"ע מוס'
שבת מא: ד"ה מיחם].

הגהות הב"ח
(א) תוס' ד"ה מודה וכו'
גבי צטר ערלה אף על
כג:

תורה אור השלם
(א) ויקראתם לכם ביום
הראשון פרי עץ הדר
בפת תמרים וענף עץ
עבת וערבי נחל
וישחתם לפני יי'
אלהיכם שבעת ימים:
[ויקרא כג. ב]

הגהות וצינונים
(א) צ"ל רבי אליעזר
וכן לקמן (דק"ט):
(ב) בדפרי"ד שענביו:
(ג) נראה שצ"ל ירוקות:
(ד) ברין בל"ב, וברש"י
שברין דרביא ללולב:
(ה) כלומר ולא צפצפה
הגדילה בין ההרים
כדלקמן בסמוך (מראה
אש):

לעזי רש"י
בצ"ש. פירוש מנומר,
קוד (מרגום כראשית ל'
לכ ועיין רש"י שם וירמיה
יג. כג.) פלרי"א. פירוש
כמושה, נקמטת (עיין
מוסף הערוך ערך כמוש),
ונבלת (רש"י ישעיה א, ל).

